

MIRAND' Ó CHAU

Dios' non atopando
Cousa en qu' entreterse,
Farto d' estar sólo
Cavilando sempre
En forxar cadeas,
Traballos e pestes;
A razón buscando
Y-a causa en que pende
Que tan poucas almas
Pol-as portas ll'entren,
D'o seu paradiso
Deixand'os verxeles,
Saleu de apaseo
Certa mañá quente
D'o reuma e d'a gota
Por espaxarse.

Como é xa velliño
Y-o coitado vése
Tocante á saúde
Moy pouco valente,
Cansós' os dous pasos;
Mais com' alí arrentes
Topase un asento,
Sentouse y-alegre
Por cima d'as nubes
Asomando a fronte
Y-a terra buscando
C'os ollos celestes,
—¡Caráspeta! dixo
Falando entre dentes:
Si dou c'o ese mundo
Q' o demo me leve.

Debéu d'a atopalo,
S'o conto non mente,
Porqu' él d' ali á pouco
Quedóu com' a neve,
C'os ollos crabados
Que espantan e feren,
N'un bulto qu' iñoro
S' é de' home ou de verme.
Miróuno dispacio
E viu qu' era un ventre
C'oas sedas vestido
Máis ricas d' Oriente.
N'un sólio sentado
Qu' envidian os reises
Y-en capa revoltó
De tépedas peles,
Ceibando saudabres
Arrotos d' henchente,
D'a terra, sua escrava,

Recoll' os presentes;
E si hay algun louco
Que, pobre ou rebelde,
Diñeiro non teña
Y-a dállo se negue,
O ventre que, mudo,
Falar sabe as veces,
Con sólo que diga:
«¡Pauliña n'o herexe!»
O herexe é borrado
D'a lista d'a xente.
Mirand' este monstro,
Dios dixo entre dentes:
—**Bah, bah!... Si «tu es**
Petrus,»
Q' o demo me leve.

Volvend' á outro lado
Sua testa solene,
Miróu levantarse,
Rodeado de plebe
Qu' espera ó verdugo,
D' él ríndose mentres
O pau,—a cucaña
D'a festa d'os xueces.

A vítima chega:
Quizáis é un imbécil,
Quizáis nacéu tolo,
Quizáis é inocente!...
Millor que matálo,
(Q' a mort' é un berce
Dond' home, gran neno,
Descansa pra sempre)
Millor que matálo
Tal ves conviñese
Metélo n'o fondo
De catro paredes,
Ou, preso ónh' argola
Q' á terra o suxete
Mandálo abrir montes
E furar tuneles,
Dicíndolle:—«sôfre,
Traballa e manténte,
Y-a libértá chora
Que ti non quixeches.»

Mais, non; é preciso
Que morra o que peque,
Y-o criminal morre...
Y-o críme repétese,
Parvo á tal escándalo,
Dios dixo entre dentes:
—**Si ch' esto é xusticia**
Q' o demo me leve.

Suspense y-atóneto,
Non lexos moverse
Miróu de labregos
Un fato misérrime.
De malas patacas
Mantidos, con leite,
Máis ben que non homes.
Pantasma parecen.
De cote fozando
N'a codia terrestre,
Toupeiras humanas
Que furan as seves,
O sangue d'as venas
Perdend' á torrentes
Traballan sin folgos
Un chau que n' é d' eles
Traballan... y-o fruto
Que tras doce meses
De loita recollen
D'os eidos que atenden,
Metá pr' ó dominio,
Metá pr' os lebreles
D'o fisco é d'a curia,
Todiñol-o perden,
Quedádos' ó cabo
De tantos riveses
Sin pan pr' os seus fillos,
Nin gráu pr'a semente.
Y en tanto n' aldea
Tod' esto acontece,
«Leis hay, dín os ricos,
Q' ós probes protexen...»
—¡Qué leis, nin qué rayos!
Dios dixo entre dentes:—
Si valen tres pitos
Q' demo me leve.

Non para inda n'esto
O q' o chau ll' ofrece;
Q'a través mirando
D'as suas gafas verdes,
Viu deitarse mendegos
Que s' erguen marqueses:
Tal clás d' escrituras
Firmar indixentes,
Q' ó cabo d' un ano
No teñen albergue:
Soldados cobardes
Chegar á ser xefes,
E morrer sin gloria
Os máis grandes héroes:
Pasar por honrados
Os q' honra non teñen,
Por santos os pillos,
Por xustos os débiles:
Subir ós altares

Os q' á forza deben
Y-arrastrar carroza
Quen debe un grillete:
Chegar á podrosos
Venteiros d' aceite,
E comprar ó ceo
Prestando á intereses.
Vend' esto, Dios dixo
Contr' o seu chaleque:
—**Si ch' outra vin nunca**
Q' o demo me leve.

Con noxo deixando
Tantas cativeces,
Inda n' outras cousas
Paróu Diol-as mentes.
Viu malos gobernos
Que falsos y-aleves
C'o xugo d'os povos
Engordan é crecen;
Cregos que, ferozes
Como cáns doentes,
C' un fusil ó lombo
Predican ós fieles;
Ricos que, roubando,
As gavetas henchén;
Médecos d'as quintas,
Que dan por encenques
(Mediante catr' onzas
Cando non son sete)
Moziños, q' ó cabo
Tocan ó pendengue
A seus pais perdendo
C'o aforro que perden:
Homes esfameados,
Emporras mulleres,
Espigados nenos
Que non saben lére,
Y-en fin, cantas cousas
Que non deben verse,
Que Dios, harripiado,
Y-as cruces facéndose.
Concedid' a causa
De q'o inferno medre,
Meteuse n'a gloria
Decindo entre dentes:
S' eu fixen tal mundo
Q' o demo me leve.

ÓS MOZOS

iQué triste está a aldea,
Que triste é que sola!
A terra sin frutos, a feira sin xente,
Sin brazos o campo,
Sin nenos á escola,
Sin sol o hourizonte, sin fror a semente!

—

A pedra y-as nubes
A sembra arrasando,
Agoiran un ano de fame sombría;
Sin pan os labregos,
Nin herba pr'o gando,
¿Qué vay á ser d'éles n'a crua invernía?

—

Manadas famentas
De lobos montesos
Baixaron d 'as chouzas n'a noite calada.
E, postos en ringla,
C'os ollos acesos
Acenan d'os probes pr'a porta pechada...

—

Moziños honrados
De sangue bravía,
Si ó mal d' os petrucios non fordes alleos,
Librádeos d'a morte,
iFacéy montería
N'os lobos d'a terra, n'os lobos d'os ceos!